

مینای صبی؛ جواهرات ناب اهوازی قوم از یاد رفته

*** سر آغاز - مجتبی گهستونی**

دست سازه‌های بخشی از مردمان خطه خوزستان میناکاری نام دارد. مینایی که بر روی طلا و یا نقره قابل انجام است. میناکاری الزاما نه بر روی جواهرات که بر روی انواع ظروف قابل انجام است. اگر چه صنعتگران بی‌شماری در خوزستان ساکن هستند و هنرهای بسیار دارند، اما در شهر اهواز تنها یک رشته کاملاً بومی است و آن هم دست سازهایی است که ما در خوزستان آن را به نام «مینای صبی» می‌نامیم. اگر به هر دلیلی به خوزستان سفر کردید سعی کنید گذرتان به بازار طلا فروشان اهواز بیفتند. این بازار در خیابان طالقانی واقع است و برای همه آنهایی که در هتل‌های مرکز شهر اقامت دارند مسافتی بسیار کوتاه را باید طی کنند. خب کمتر گردشگری به شهری می‌رود و بازار طلا فروشان را برای بازدید انتخاب می‌کند اما بازار طلافروشان اهواز یک فرق با همه بازارهای ایران دارد که موضوع را جذاب‌تر می‌کند. در استان خوزستان و مرکز این استان افرادی زندگی می‌کنند که پیروان حضرت یحیی (ع) هستند. این افراد به واسطه دینی که دارند به آنها صابئین مندایی می‌گویند. خود می‌گویند قوم از یاد رفته‌ای هستند که ریشه در هزاره‌های تاریخ دارند و

جمعیت آنان در ایران متغییر هستند.

صنعت میناکاری روی طلا و نقره، یکی از رشته‌های صنایع‌دستی خوزستان است که منحصر به صابئین مندائی بوده و غیر از آنها کسی در خوزستان به این هنر و صنعت با اصالت اشتغال ندارد. طرح‌هایی که مندائیان برای میناکاری به کار می‌برند، طرح‌هایی برگرفته از حال و هوا و فرهنگ عمومی منطقه است.

عمده گردشگرانی که به خوزستان سفر می‌کنند وقتی از وجود قومی همچون صابئین مندایی باخبر می‌شوند که به صورت مسالمت آمیز در کنار سایر مردم این سرزمین زندگی می‌کنند، بازدید از فروشگاه‌های عرضه طلا و نقره میناکاری را از دست نمی‌دهند.

آنچه که باعث می‌شود برای گردشگران، طلا و نقره میناکاری ارزش و اهمیت بیشتری پیدا کند، بومی بودن این محصول. استفاده از تصاویری که با فرهنگ منطقه همخوانی دارد، ساخت آن توسط یک اقلیت مذهبی که در هیچ نقطه‌ای از ایران به جز خوزستان خاستگاه ندارند و قابلیت خرید و فروش آن محصول است.

به گفته کارشناسان ثبت آثار میراث ناملموس، زیور آلات مینا شامل انگشتر، دستبند، گردنبند، گل‌سینه و... است، ولی غیر از اینها میناکاری روی قطعات بزرگ‌تر مثل جعبه جواهرات و سرویس‌های طلا، قندان، زیر سیگاری، شیرینی خوری و... هم انجام می‌شود. میناکاری سنتی به شیوه‌ای که توصیف شد و با مینای سیاه ساخته می‌شوند. ولی امروزه به علت تقاضای بازار میناهای رنگی قرمز و سبز و ابسی با طرح‌های گل و فانتزی نیز در اهواز ساخته می‌شوند. میناکاری، هنری پرزحمت و با اجرت نسبتاً پایین است و خرید و فروش طلا می‌تواند درآمد بهتر و راحت‌تری به دست دهد. اما هنوز تقاضا برای میناکاری سنتی وجود دارد و همین باعث می‌شود که این صنعت هنری همچنان رونق داشته باشد و در اغلب طلافروشی‌ها و نقره

به نام و کام دلال «قالی نشین»

کنند و زمینه فروش مستقیم و حتی صادرات برای خود تولید کنندگان فراهم شود، هم به صرفه است و هم به نام استان کهگیلویه و بویراحمد خواهد بود و برای اشتغال و درآمدزایی ما بهتر خواهد بود. وی اضافه کرد: باتوان منطقه «سادات محمودی» از بزرگ و کوچک در زمینه صنایع دستی و قالی بافی مشغول به کار هستند و هر خانه ای که برویم دار قالی با گلیم و جاجیم برپاست؛ البته ما زحمت را می کشیم دلالان نفع آن را می برند. حدود ۶۰ سال است که قالی بافی می کنم و در زمینه تولید صنایع دستی فعالیت می کنم باید بازنشسته شوم اما همچنان مشغول بکار هستم.

«آناهید محمدی»، مدرس دانشگاه و فعال صنایع دستی استان کهگیلویه و بویراحمد در گفت و گو با خبرنگار ایسنا گفت: مهمترین مشکل صنایع دستی این استان نبود آموزش های دقیق و هدفمند است.

وی کیفیت پایین مواد اولیه و قیمت بالای آنها را یکی دیگر از مشکلات حوزه صنایع دستی در این استان عنوان کرد و افزود: مواد اولیه موردنیاز حوزه صنایع دستی استان از استانهای دیگر تامین می شود در حالی که در خود استان توان تولید مواد اولیه را داریم و در صورت حمایت مسئولان در استان این کار عملی خواهد شد و نیازی به استان‌های دیگر نخواهیم داشت

و با قیمت مناسب هم به دست تولید کنندگان و بافندگان می رسد که در رقابت کردن ما با سایر استانها قطعاً تاثیرگذار خواهد بود.

محمدی که دارای مدرک تحصیلی ارشد مدیریت اقتصاد هنر است، معتقد است: نظارت و کنترل کیفیت حین تولید در بهتر شدن تولیدات موثر خواهد بود. این تولید کننده صنایع دستی استان کهگیلویه و بویراحمد در خصوص ویژگی خاص صنایع دستی این استان تاکید کرد: با توجه به تکنیک بافت گلیم «مشته» که منحصر به فرد و مخصوص روستای «درغک» از توابع بخش دیشموک شهرستان کهگیلویه است می تواند علاوه بر بازار ملی در بازار جهانی حرف برای گفتن داشته باشد اما این نوع گلیم که منسوخ شده بود هم اکنون احیاء شد اما برای تولید انبوه و با کیفیت، آموزش‌های فراگیر به درستی انجام نشده و وارد مرحله تولید نشده که برای تحقق این مهم، نیازمند حمایت و توجه مسئولان استان و کشوری است.

محمدی تصریح کرد: استان کهگیلویه و بویراحمد با وجود داشتن ظرفیت و تولیدات مختلف و با کیفیت در زمینه صنایع دستی فاقد بازارچه سنتی صنایع دستی برای عرضه این تولیدات و محصولات است که امیدواریم از سوی وزارت میراث فرهنگی و همچنین در سفر دوم رئیس جمهور، این موضوع و آرزوی فعالان صنایع دستی یک بار برای همیشه عملی و محقق شود.

«سعید طالبی پور»، مدیرکل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان کهگیلویه و بویراحمد در گفت و گو با خبرنگار ایسنا تصریح کرد: سود تولیدات و محصولات صنایع دستی زنان استان به جیب دلالان می رود اما برای جلوگیری از این روند در این دولت گام هایی برداشته شده است.

فروشی‌های اهواز می‌توان نمونه‌هایی از این میناهای ساده و زیبا را مشاهده کرد.

حال که اهواز به عنوان شهر ملی مینای صبی ثبت ملی شده است از استانداری خوزستان، فرمانداری، شهرداری و نمایندگان شورای شهر اهواز انتظار می‌رود تا با ثبت ملی اهواز به عنوان شهر ملی میناکاری، کم کاری‌ها در حوزه صنایع‌دستی این استان خصوصاً در بخش مینای صبی را جبران کنند.

با ثبت ملی شهرها این مناطق به لحاظ گردشگری و صنایع‌دستی از امتیاز ویژه ای بهره‌مند شده و ضمن جذب اعتبارات خاص از رونق و پویایی بیشتری بهره‌مند می‌شوند. لذا از مسئولان استانی انتظار می‌رود که در بحث تولید، صادرات، توسعه و ترویج، گردشگری، ثبت نشانه‌ها، تشکل‌های غیر دولتی مرتبط، تبلیغات، ال‌مان‌های مرتبط همکاری کنند.

با ثبت اهواز به عنوان شهر ملی میناکاری علاوه بر اینکه می‌توان شاهد راه‌اندازی اتحادیه سازندگان مینای صبی شد (در گام نخست مجمع فعالان میناکار تشکیل و نگهداشت میناکاران

صبی به مناسبت هفته گردشگری برگزار شد، می‌توان در نصب ال‌مان‌های شهری در خیابان‌ها و میداین اقدام کرد. در

همین خصوص می‌توان بازارچه‌ها و نمایشگاه‌های مینای صبی

بر گزار کرد و با توجه به پتانسیل‌های موجود شاهد حضور

گردشگران بی‌شمار داخلی و خارجی به منظور اشتغال‌زایی و

ارزآوری به شهرهای ملی صنایع‌دستی خوزستان بود.

باتوجه به اینکه اهواز خاستگاه تولید و فروش مینای صبی است و این مهم درآمد سرشاری را می‌تواند در بازار اهواز رد و بدل کند و جلوه‌ای بدیع فرهنگی این شهر را نمایان کند، انتظار می‌رود که مسئولان اهوازی و مدیران سطح بالای استان مشوق‌های لازم را برای کارگاه‌های کوچک و بزرگ میناکاری، مهر اصالت ملی، نشان مرغوبیت بین المللی، تدوین استاندارد ملی، تولید فیلم‌های آموزشی و... فراهم کنند.

این منظور شناسایی و تصویب شد که کارهای مقدماتی آن در حال انجام است.

مدیرکل میراث فرهنگی کهگیلویه و بویراحمد خاطرنشان کرد: واگذاری آن در دستور کار است و در سفر دوم رئیس جمهور به استان پیشنهاد کلنگ زنی آن داده می شود.

طالبی پور تصریح کرد: اخیراً برخی از هنرمندان استان محصولاتشان را از طریق استارت آپ ها به فروش می رسانند. وی ادامه داد: همچنین سازمان بهزیستی استان با دیجی کالا قراردادی منعقد کرده تا محصولات صنایع دستی زنان استان با نرخ بهتری فروخته و دست دلالان کوتاه شود.

مدیرکل میراث فرهنگی کهگیلویه و بویراحمد عنوان کرد: سال گذشته حدود ۲۰ میلیارد تومان از منابع تبصره ۱۸ در قالب طرح‌های زودبازده به صنایع دستی اختصاص داده شد که عامل محرکی برای کارگاه‌های تولیدی در صنایع دستی بود.

طالبی پور تاکید کرد: بیش از ۱۰۰ کارگاه صنایع دستی در سطح استان کهگیلویه و بویراحمد فعال شده است.

وی بیان کرد: ثبت ملی سه مجموعه هدف صنایع دستی «سادات محمودی»، «سربیشه» و «بید زرد» در استان کهگیلویه و بویراحمد را در دستور کار داریم که «سربیشه» و «بیدزرد» بعنوان یک مجموعه در حال ثبت ملی هستند و پیگیر هستیم که دهستان «سادات محمودی» را نیز ثبت ملی کنیم، در دهستان سادات محمودی شهرستان دنا، حدود ۸۰ درصد زنان و بانوان در حوزه تولید صنایع دستی فعالیت دارند. تولیدات صنایع‌دستی هنرمندان سادات محمودی شهرستان دنا قابلیت صادرات جهانی دارد.

